

Tar Ferenc

SÖRGYÁROS DINASZTIA KESZTHELYEN

Keszthely újkori történetében a Festeticsek mellett a Reischl család játszott meghatározó szerepet. A család első tagja, id. Reischl Vencel, 1844-ben érkezett Keszthelyre. A csehországi Hinterstiftben született 1818. november 18-án. Szülei (Reischl Simon és Nader Katalin) földművesek voltak, akiknek 4 fiuk és 3 lányuk született – Vencel az ötödik gyermek volt. „Már gyermekkorában nagy hajlamot mutatott a tanulásra. Nem egyszer a legnagyobb hóvihárban tette meg az utat, a szülői háztól egy órányira fekvő iskolába, hova a Moldván keresztül juthatott el. [...] az elemi iskolák bevégzése után a csehországi schwarzbachi sörházba adták, hol megtanulta a sörfőzést. Alig tizenhat éves korában már Bécsben, a nussdorfi sörházban látjuk őt, honnan munkássága, szakértelme, józan élete és rendkívüli ügyessége révén csakhamar Bécsnek egyik elsőrangú sörgyárában, a rauchensteini sörgyárban alkalmazták, mint üzletvezetőt.”¹ 1838-ban érkezett Magyarországra. Szombathelyen telepedett le, ahol sörgyárat vezetett. Három évvel később kapta meg családi örökségét. Ebben az évben vette feleségül Hampel Katalint, a város köztisztviselőként álló polgárának leányát. (Egy lányuk született, de korán meghalt.) 1844 nyarán költöztek Keszthelyre. Itt bérbe vette a Festetics-uradalom sörházát, amelyet 1864-ben meg is vásárolt. Ez lett a későbbiekben a családi vagyon legfontosabb része. A szorgalmas és takarékos házaspár ügyes gazdálkodásának köszönhetően jelentős anyagi gyarapodást ért el. A gazdagodás mellett gyarapodott jótéteményeik száma is, fokozatosan a legtisztelendőbb polgárok sorába emelkedett az idegen földről származott sörgyáros. Az 1861. február 19-i bíróválasztáson Keszthely polgárai őt választották a városbírói székbe. „Bíróságának első éve rendkívül nehéz küzdelmekkel volt összekötve, 1862. február 19-én hivataláról tisztársaival együtt lemondott. A november 29-i gyűlésen közhangúlag újra őt választották meg.”²

A Kanadába kivándorolt utód, Reischl Marcel írja nagynevű őséről: „A dédapa nagyon szorgalmas ember volt, aki szorgalmával, munkaszeretetével, józan takarékoságával és becsületességével a polgári erények mintaképévé vált a városi lakosság szemében.”³ A megválasztott városbíróról nemcsak az elfogult dédunoka írt magasztalóan, hanem a múlt század utolsó harmadában minden róla szóló megnyilvánulás ezt tette – mint a későbbiekben látni fogjuk – teljes joggal. Kétségtelen, hogy id. Reischl Vencel városbíró-sága alatt rengeteget fejlődött Keszthely.

1861-ben épült meg a Balaton déli partján haladó Déli Vasút, amelynek volt ugyan Keszthely nevű állomása, de ez Balatonszentgyörgyön volt, innen utaztak aztán tovább a Keszthelyre és Hévízre igyekvők. Hogy a vasút elkerülte a várost, kétségtelenül hátrányos

1 In: Keszthelyi Hírlap, III. évf. (1893. június 18.) 25. sz. 2. p.

2 BONTZ József: *Keszthely város monográfiája*. Farkas János Könyvnyomdája, Keszthely, 1896. 475. p.

3 REISCHL Marcel: *Egy unoka visszanéz*. Magánkiadás, Keszthely, 1990. I. 29. p.

volt a település fejlődésére. Több megvalósulatlan terv után 1888 szeptemberében nyílt meg a Balatonszentgyörgy–Keszthely HÉV, melynek megépítésében fontos szerepe volt a keszthelyi városbírónak, aki a részvénytársaság elnökségének is tagja volt.

1861 után helyreállította a jó viszonyt a Festetics-uradalom és a város között, majd alkudozásba kezdett a helypénzszedési jog megvételére. „Az uradalom 20 000 frtért 20 évi törlesztéssel hatos kamat mellett hajlandó volt a helypénzszedés jogát a városnak átadni.”⁴ A képviselőtestület azonban leszavazta a városbíró javaslatát a jog megvásárlásáról. „Ő azonban nem tágított és kijelentette, hogy saját felelősségére is megveszi a jogot, mert arra a városnak okvetlen szüksége van.”⁵ Néhány évvel később a jogot átruházta a városra; ezzel Keszthely számára fontos jövedelemforrást biztosított. Már a Balatonszentgyörgy–Keszthely közötti vasútvonal megépítése előtt is sokat tett a fürdőélet feltételeinek megteremtéséért. 1862-ben épült meg az első szigetfürdő, majd a nyolcvanas években csere útján megszerezte a Festetics-hitbizománytól „a Balatontól a város széléig húzódó nagy kiterjedésű parkot, mely a legjelentősebb tényezője lett Keszthely város fürdővárossá való fejlődésének.”⁶

Ösztönözte a Kossuth Lajos utca lakóit, hogy emeletes házakat építsenek. Jótállt a Beck Sándor által alapított Keszthelyi Takarékpénztárért, igyekezett más módon is támogatni a kereskedelmi és a gazdasági életet (az ipartestület 1885-ben alakult meg⁷).

Keszthelyen nem volt laktanya, így a katonaság elszállásolása a lakosságot terhelte. Id. Reischl Vencelnek nagy érdeme, hogy felismerte egy kaszárnya építésének szükségességét. Az épület, mely a Sörházzal szemben, a Deák Ferenc utcában, fedett lovardával épült meg, már állandó lakóhelyet biztosított a huszárok számára. (Természetesen később ez állandó forgalmat is jelentett a Sörkert számára.) Az iméntiekből láthattuk, hogy id. Reischl Vencelnek fontos törekvése volt, hogy biztosítsa a város jövedelemforrását. Sokat tett azért is, hogy Keszthely fürdővárossá váljon és erősödjön a település iskolaváros jellege. 1848-ban, mivel a gazdászok bevonultak honvédnek, megszűnt az oktatás a Georgikonban. A mezőgazdasági felsőoktatás 1865-ben indult meg újra. Az 1870-es években megépült a Ranolder János veszprémi püspök által alapított zárda épülete. Ez azonban „több éven keresztül üresen állt, míg végre 1882. év őszén megnyithatta kapuit a leányifjúság előtt.”⁸ 1892-ben megépült a ma is álló főgimnázium épülete az Andrássy téri rendház szomszédságában.

A szerény, takarékos, városáért sokat munkálkodó városbíró nagyon tisztelték Keszthelyen. 1885 első napjaiban a helyi újság vezércikkében ostorozza az embereket a közügyek iránti érdektelenség miatt. A város első emberére azonban ez egyáltalán nem érvényes, hiszen „hogy városunk anyagi helyzete kielégítő, az csupán Reischl városbíró érdeme – de senki másé. Isten éltesse őt városunk javára – soká!”⁹

4 BONTZ József: i. m. 476. p.

5 In: Keszthelyi Hírlap, III. évf. (1893. június 18.) 25. sz. 3. p.

6 REISCHL Marcel: i. m. 42. p.

7 Lásd: CSÉBY Géza: *Százhusz esztendő. Adalékok a Keszthelyi Ipartestület történetéhez.* Keszthelyi Ipartestület, Keszthely, 1996.

8 TAKÁCS Lajos: *Ranolder János veszprémi püspök élete és munkássága 1960–1875.* Veszprémi Egyházmegyei Történelmi Munkaközösség, Veszprém, 1987. 71. p.

9 In: Keszthely, VIII. évf. (1885. január 4.) 1. sz. 1. p.

A XIX. század második felében a tehetősebb polgárok alapítványokkal támogatták az egyes iskolákat, intézményeket. Id. Reischl Vencel is több alapítványt tett. Így támogatta a gimnázium, a községi elemi iskola, a külső polgári leányiskola és a zárda tanulóit. De alapítványt tett a városi kórház, a szegények és a tűzoltóegylet javára is.¹⁰

A helyi lap és Keszthely ezen időszakáról szóló írások is csak elismerőleg írtak tevékenységéről, érthető, hogy városbíróságának 25 éves jubileumán (1886) nagy ünneplésben részesítették. A „jó öreg Reischl bácsi” erre az alkalomra kapott a képviselőtestületől egy, a város címerével ékesített, díszes albumot.

Három évvel később, „április 23-án a helybeli rk. templomban hálaadó isteni-tiszteletet tartatott”, mivel „szeretett és tisztelt városbíránk, id. Reischl Vencel, kit nem ez az édes haza szült és mégis testestől-lelekestől valódi magyar, immár 50. éve, hogy az Árpád által szerzett 1000 éves Magyarhonba költözött”.¹¹

Városbírói tevékenysége leköttötte minden idejét, ezért a sörgyár irányítását 1865-ben a Morvaországból Keszthelyre költözött ifj. Reischl Vencelnek, unokaöccsének adta át. Első feleségének halála után, 1875 novemberében újra megnősült, özv. Décsy Józsefné Torma Erzsébetet vette el. Életének 75. évében, közel 33 éves városbírói hivatalnokoskodás után halt meg 1893. június 12-én. Keszthely város nagy pompával, két nappal később helyezte örök nyugalomra a Szent Miklós temetőben.

Igazat kell adnunk Bontz József három évvel későbbi monográfiájában írottaknak. „Alig van város az országban, mely szegénysége mellett – a városi polgárok nagyobb megadóztatása nélkül – ekkora haladást mutatott volna fel az anyagi gyarapodásában, a közművelődési intézetek felállításában, a humánus intézmények létesítésében, minőt Keszthely az újabb időkben Reischl bíraskodása alatt.”¹²

A család élén fogadott fia, ifj. Reischl Vencel követte. Róla jóval kevesebbet írnak a források. Ő távolról sem vett részt olyan mértékben a közéletben, mint apja. A családi vagyon azonban az ő szorgalmának és ügyességének köszönhetően oly mértékben növekedett, hogy az 1910-es évekre Festetics Tasziló után a város második leggazdagabb polgára lesz.

Ifj. Reischl Vencel a serfőző mesterséget Budweisben sajátította el. A család Deák Ferenc utcában lévő üzeme az ő idejében élte virágkorát. Egy 1896-os kimutatás szerint a Reischl-féle sörgyár termelése évi 3230 hl volt.¹³ A keszthelyi serfőzdének több vidéki lerakata volt (Marcali, Pacsa, Sümeg, Tapolca, Zalaapáti, Zalaszentgrót). Erős konkurenciát jelentett azonban az 1892-ben Nagykanizsán beindult *Királyserdőzde*, amely már a millennium évében is jóval többet termelt (évi 20 000 hl)¹⁴, mint Keszthely legnagyobb üzeme, a Reischl-féle serfőzde. A gyár a század elején élte virágkorát, amikor 7–8 ezer hl sört termelt és forgalmazott.

10 BONTZ József: i. m. 310–316. pp. és Keszthely, V. évf. (1882. január 8.) 2. sz. 2. p., Keszthely, I. évf. (1878) 14. sz.

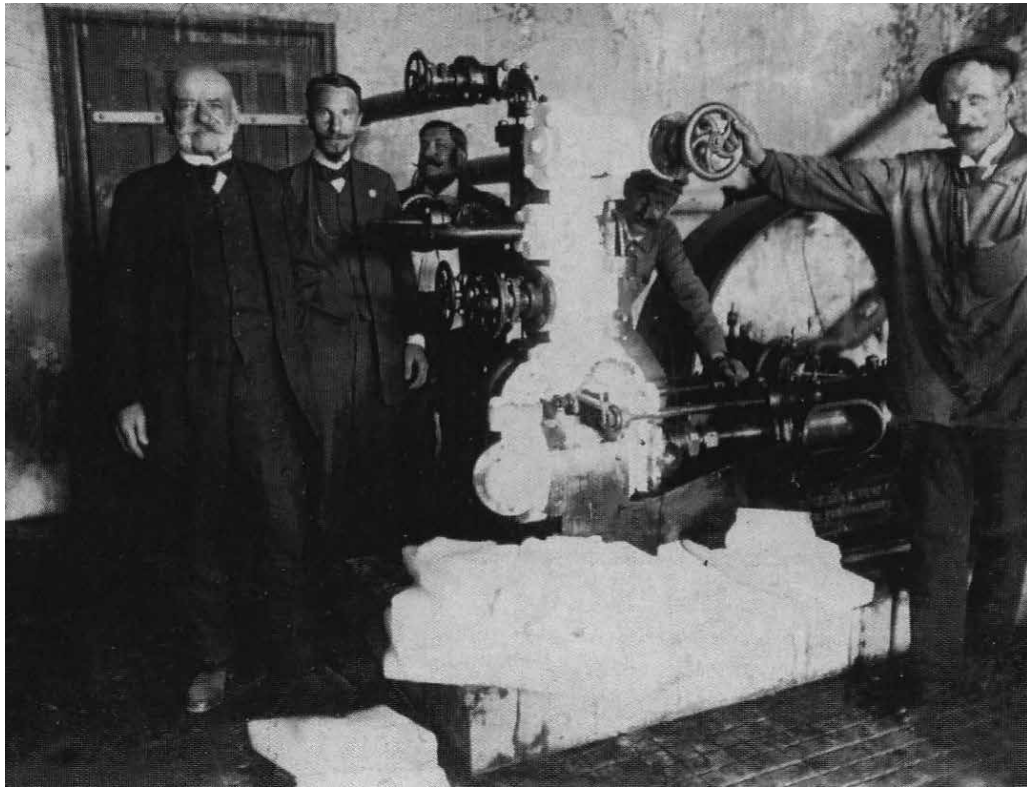
11 In: Keszthely, XII. évf. (1889. április 28.) 17. sz. 2. p.

12 BONTZ József: i. m. 477. p.

13 *Zalavármegyei évkönyv a milleneumra*. Szerk. HALIS István – HOFFMANN Mór. Wajdits József Nyomdája, Nagykanizsa, 1896. 311. p.

14 *Zalavármegyei évkönyv...* i. m. 296. p., lásd: TAR Ferenc: *Vázlat a nagykanizsai sörgyártás történetéből*. In: „*Iszom a sört, szívem mámorban fürdik.*” *Epizódok a sörgyártás és sörfogyasztás történetéből*. Szerk. KATONA Csaba – TORDAI Rita. Kisüzemi Sörfőzdek Egyesülete, Miskolc, 2014. 51–57. pp.

Ifjabb Reischl Vencel sörgyárának gépházában

Reischl Vencel nagy vállalkozása volt, hogy 1905-ben 35 évre bérbe vette a Festetics-uradalomtól Hévízfürdőt. A szerződésben vállalt kötelezettségeinek teljes mértékben eleget tett. Jelentős beruházásokkal Hévizt modern gyógyfürdővé tette. Annak az épületrendszernek az alapjai, amelyek ma is állnak, a Reischl család idejében épültek meg. Az első világháború után az idős Reischl Vencel szinte mindennap kikocsizott, hogy ellenőrizze az építkezést a tavon és a tó körül. Természetesen Héviz a család számára nemcsak jelentős kiadást jelentett, hanem komoly jövedelemforrást is. Ennek már inkább utódai voltak a haszonélvezői.

Reischl Vencelt megválasztották a Balatoni Szövetség választmányi tagjának is. A Szövetség által kiadott *Balaton* című hivatalos lap dicsérő sorokkal méltatja, amelyet a *Keszthelyi Hírlap* is átvesz. „... Reischl Vencel állandó szeretettel viseltetik minden balatoni kérdés iránt és ügybuzgóságának köszönhető, hogy mint fürdőhelynek, Héviznek jó híre van. Az, hogy ez a kincses gyógyfürdő az utolsó években annyira nekilendült és lett nemcsak ismert, hanem megbecsült is, és hogy évről-évre nagyarányú fejlődés tapasztalható minden téren buzgó és lelkes férfiak intéznék a fürdőügyeket, akkor hamarosan óriási léptekkel haladnánk előre a fejlődés ma még bizony sokszor rögös utain.”¹⁵ Az ő nevéhez fűződik Keszthely egyik legfontosabb hitelintézetének, a Keszthelyvidéki Takarékpénztárnak a megalapítása 1892-ben, amelynek 1922-ig elnöke volt.

Családi élete másként alakult, mint a városbíró id. Reischl Vencelnek. Ugyanis a Hayden Karolinnal 1865-ben kötött házasságából nyolc gyermek született. 1923. augusztus 12-én, 83 éves korában halt meg.

¹⁵ In: Keszthelyi Hírlap, XXXVI. évf. (1913. december 28.) 53. sz. 3. p.

Legidősebb fia, Imre, 1869-ben született. Keszthelyen végezte a zsidó elemi iskolát, majd a premontrei algimnázium után a soproni főgimnáziumba került. Itt egy német családnál lakott, így tökéletesen elsajátította a német nyelvet. A gimnázium elvégzése után a budapesti Műegyetemre iratkozott be, de egy év után félbehagyta. Apja egy évre Csehországba küldte serfőzést tanulni. Visszatérve a keszthelyi sörgyárban kamatoztatta megszerzett tudását. 1898 novemberében vette feleségül Peuser Frigyes székesfehérvári sörgyáros Erzsébet nevű leányát. Apja a házasságkötés után adta át Imre fiának a keszthelyi Deák Ferenc utcai üzemet.

1911. december végén viharos községi választások voltak Keszthelyen. A leghevesebb küzdelem a városbírói címért folyt. „Már hetek óta két pártra szakadt a város lakossága, mely nagyban készült a december 29-re kitűzött községi bíróválasztásra. Az egyik párt jelöltje a régi bíró, Nagy István volt, akit tizennyolc évvel ezelőtt [id. Reischl Vencel halála után – T. F.], mint bábsütő mestert ért a közbizalom, midőn első ízben a városi előljáróság vezetője gyanánt megválasztották. A másik, meg lehetett állapítani: jelentékenyen nagyobb párt Reischl Imre okl. gépészmérnököt, keszthelyi sörgyárost, Reischl Vencelnek, Hévíz bérlőjének fiát kívánta megválasztani.”¹⁶ A közel 300 képviselő Reischl Imrét választotta meg. Így a sajtó véleménye szerint háttérbe szorult a konzervativizmus, a maradiság a progresszióval, a haladással szemben.

A vármegye törvényhatósága azonban a választás során előfordult szabálytalanság miatt a keszthelyi bíróválasztást megsemmisítette. Az újabb bíróválasztás napjára a főszolgabíró 1912. március 27-ét jelölte meg.¹⁷ Ezen a napon, mint előre várható volt, az eredmény nem változott, Reischl Imrét egyhangúlag választották városbírónak.¹⁸

Nehéz időszakban került Keszthely élére Reischl Imre. A néhány évig tartó béke után háborús időszak következett, majd a békekötést követő proletárdiktatúra után normalizálódott lassan az élet.

Keszthelyen az őszirózsás forradalom után néhány nappal, 1918. november 2-án alakult meg a Nemzeti Tanács, amelynek elnökévé Reischl Imre városbíróvá választották. A megalakult új testület a következő táviratot küldte a fővárosba: „Nemzeti Tanács Budapest. Keszthely város polgársága mai gyűlésén kimondott határozatával szívvel, lélekkel kitörő lelkesedéssel csatlakozott a Nemzeti Tanácshoz és megalakította a helyi Nemzeti Tanácsot. Reischl Imre elnök.”¹⁹ A Tanács összetétele azt mutatja, hogy ekkor még nem került sor igazi hatalmi átrendeződésre. Hiszen elnöknek a városbíróvá választották meg, és a tagok között található az apátplébános is.²⁰ IV. Károly november 13-i lemondását a Nemzeti Tanács ülésén másnap még a városbíró jelenti be.

Reischl Imre és az átalakuló Nemzeti Tanács között azonban hamarosan nyilvánvalóvá válnak a feloldhatatlan ellentétek. „A Nemzeti Tanács 1918. december 3-i ülésén Reischl Imre elnök lemond elnöki tisztségéről. Lemondását azzal indokolta, hogy városbírói és elnöki tisztsége összeférhetetlenek. Reischl lemondását valójában a szociáldemokrata

16 In: Zala, XXXVIII. évf. (1911. december 31.) 297. sz. 1–2. pp.

17 In: Keszthelyi Hírlap, XXXV. évf. (1912. március 31.) 13. sz. 2. p.

18 In: Keszthelyi Hírlap, XXXXI. évf. (1918. november 3.) 44. sz.

19 In: Keszthelyi Hírlap, XXXXI. évf. (1918. november 3.) 44. sz.

20 TAR Ferenc: *Keszthely története III.* Keszthely Város Önkormányzata, Keszthely, 2000. 33. p.

párt idézte elő,²¹ amelynek egyre növekvő befolyását nem tudta feltartóztatni. Az 1919-es év eseményeitől visszavonult, és csak a Tanácsköztársaság bukása után – amikor „porba hullott a proletár dicsőség” – tért vissza a közéletbe, a városbírói székbe.

1919. augusztus elején „a városi képviselőtestület még a felvert porfelhőt sem engedte eloszlanı, már összeült Reischl városbíró összehívása folytán, hogy megbélyegezze az elmúlt rendszer átkos mőködését. Reischl Imre városbíró nyitotta meg f. hó 6-án a képviselőtestület ülését, meghatottsággal üdvözölte szép számban megjelent képviselőtestületi tagokat.

Mély sajnálattal constatálta, hogy a képviselőtestületnek és az elöljáróságnak voltak olyan tagjai, akik önmagukról teljesen megfeledkezve, nem gondolva meg cselekményük rettenetes voltát, iparkodással szolgálták a tanácsköztársaságot, s magukat a szovjet eszmékkel azonosították.”²²

Néhány héttel később *Mea culpa* címmel tett közzé egy vezércikket Reischl Imre városbíró a *Keszthelyi Újság*ban. „Hibásak voltunk mindnyájan, mert a társadalom belső kitéréseit nem orvosoltuk, mert ahelyett, hogy a tisztességes munkát megbecsülve, a becsületes munkást szeretettel felkarolva egységes társadalmat alkottunk volna, a léha cím és rangkórság posványába süllyedtünk és még akkor is, midőn már a végveszedelem fenyegetett bennünket, a társadalmi kasztrendszer alapján elkülönültünk egymástól ahelyett, hogy szorosban egybeforrva megállítottuk volna azt a lavinát, mely csekély híja, hogy Szent István országát el nem söpörte a világ színteréről...

Építsük tehát újjá a magyar társadalmat, mely nemzeti és keresztény alapon elsősorban a tisztességes munka és a becsületes emberek megbecsülésében nyilvánuljon.”²³

Keszthely első embere igyekezett a leírtaknak megfelelően cselekedni. Az első igazán jelentős, országos érdeklődést is kiváltó esemény az 1921 nyarán megrendezett Helikon-ünnep volt. Erre a helyi előkelőségeken, diákokon, iparosokon és a kíváncsiskodók tömegén kívül sok országos hírű személy is eljött; így többek között Móra Ferenc, Beöthy Zsolt, Herczeg Ferenc, Vas József, Zichy János, Apponyi Albert és Horthy Miklós kormányzó is feleségével. A díszvendégek egyike, a rendezvény legfőbb támogatója herceg Festetics Taszıló volt.²⁴ A vendéglátó-házigazda Reischl Imre városbíró érdeme is volt a rangos ünnepség megrendezése és lebonyolítása.

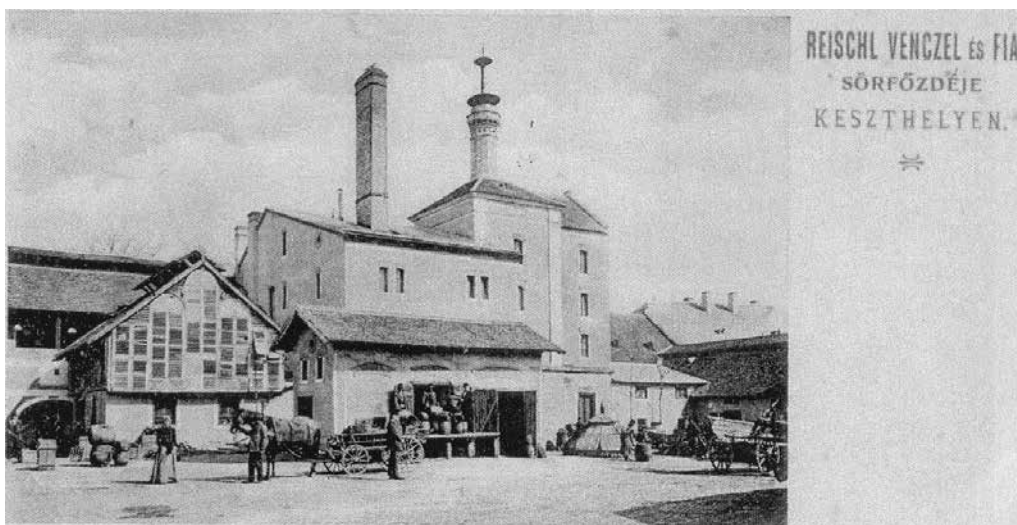
Az 1920-as évek első felének gazdasági pangása után az évtized második felében jelentős építkezések voltak a városban. 1927. június végén volt az alapkövetétele a karmelita templomnak és kolostornak; a városbíró mondta az ünnepi beszédet. Ugyancsak ebben az évben bővítették egy emelettel a mezőgazdasági akadémia épületét. 1927–1928-ban épült meg a Szigetfürdő melletti strand. 1928 végére készül el a Postapalota impozáns épülete. Ebben az évben adták át a Balatoni Múzeum neobarokk palotáját. 1932. június 26-án szentelték fel – Móricz Zsigmond jelenlétében – az újonnan épült református templomot.

21 CZEGLÉDY József – SÁGI Károly: *Adatok a Tanácsköztársaság keszthelyi történetéhez*. In: Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 3. Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, Veszprém, 1965. 171. p.

22 In: *Keszthelyi Újság*, I. évf. (1919. aug. 17.) 1. sz. 3. p.

23 In: *Keszthelyi Újság*, I. évf. (1919. szept. 4.) 6. sz. 1. p.

24 TAR Ferenc: *Helikon 1921-ben*. In: *Helikon, 1992. Keszthely*. Castellum Kiadó, Keszthely, 1992. 35–45. pp.

Vitathatatlan, hogy ezeknek az építkezéseknek a keresztülvitelében a városbírónak volt a legnagyobb érdeme. Nem sikerült azonban megvalósítani a századvég óta tervezett Keszthely–Hévíz vasutat.²⁵

A fentiek alapján nem csoda, hogy az 1930. március elején lebonyolított választáson újra Reischl Imrét ültették a városbírói székbe.²⁶

Az 1930-as években elsősorban a világgazdasági válság miatt nagy építkezésekre már nem került sor.

1930 nyarán a dunántúli újságíróknak kétnapos találkozója volt Keszthelyen és Hévízen, amelyről a Dunántúl majd' minden lapja beszámolt. Elismerőleg írtak a rendezésről és magasztalták a Reischl család tagjait keszthelyi munkálkodásukért. Két évvel később, szeptemberben, az írókat látta vendégül Keszthely és Hévíz. Az Írók Gazdasági Egyesülete (IGE) által rendezett találkozón többek között itt járt József Attila, Tamási Áron, Tersánszky Józsi Jenő, Supka Géza, Kodolányi János, Baktay Ervin és még sokan mások.²⁷ Keszthelyen megalakult az IGE Zala megyei csoportja, melynek tagja volt Reischl Imre is.²⁸

Keszthely városbírája az 1930-as évek közepétől egyre többet betegeskedett. Szeretett városa élén 1936-ig állt. Még életében, 1938 tavaszán utcát neveztek el róla.²⁹

Reischl Imre, Keszthely 25 éven át volt városbírája, a kormányzói Magyar Érdemrend kitüntetésével, a pápa által adományozott Nagy Szent Gergely rend tulajdonosa hosszas betegség után halt meg 1938. július 15-én. Koporsóját a Balatoni Múzeum előcsarnokában ravatalozták fel, innen kísérte a hatalmas tömeg a közeli Szent Miklós temetőbe.

25 Lásd: MARKOVICS Attila: *A Keszthely-Hévíz közötti villamos vasút terve*. In: Hévíz, XII. évf. (2004.) 3. sz. 64–74. pp.

26 In: Keszthelyi Hírek, VII. évf. (1930. március 9.) 10. sz. 1. p.

27 M. PÁSZTOR József: „Kezdetben volt Pakots”. *Az IGE-írók krónikája 1932–1936*. Magyar Könyvkiadó Intézet, Budapest, 1984. 20–26. pp.

28 TAR Ferenc: *Levelek a keszthelyi városbíróknak*. In: Pannon Tükör, VI. évf. (2001.) 2. sz. 72. p.

29 In: Keszthelyi Hírlap, XXXIX. évf. (1938. március 6.) 10. sz. 5. p.

A két világháború közötti keszthelyi politikai élet egyik legfontosabb személyisége Reischl Imre városbíró öccse, Reischl Richárd volt. Ifj. Reischl Vencel Richárd fia számára Balatonhidvégen bérelt jelentős birtokot. A haszonbérleti szerződés 1920. április 30-án járt le. Richárd ezután költözött be családjával Keszthelyre.

Már 1919. augusztus közepén megalakult a Keszthelyi Keresztényszocialista Párt, amelynek egyik alelnökévé Reischl Richárdot választották meg (elnök: Dr. Berzsényi Gerő, titkár: Meizler Károly). Néhány hónap múltán, 1920. január 25-én, a keszthelyi választókerület Reischl Richárdot³⁰ választotta meg – a NEP jelöltjeként – nemzetgyűlési képviselőjének. A képviselő májusban arról értesíti választóit, hogy a Nemzeti Egyesülés Pártjából kilépett és az Egyesült Keresztény Nemzeti Kisgazda és Földművespártba lépett át. 1922. május végén újra Reischl Richárdot választották meg képviselőjüknek a keszthelyiek. 1926-ban újra „fényes győzelmet” aratott – 5654 szótöbbséggel – ellenfelével, Márton Jenővel szemben.³¹

Reischl Richárd ambiciózus képviselője volt Keszthelynek. Első nemzetgyűlési felszólalásáról a következőket írja a *Keszthelyi Újság*: „Kissé furcsán hangzik a keszthelyi kerület választóinak, hogy képviselőjük még beszélt is. T. i. mi eddig ahhoz voltunk szokva, hogy képviselőnk – hallgatni megy az Országházba. A beszéd után jön a tett s mi bizalommal várjuk szeretett képviselőnk tetteit is.”³² Első felszólalásában azon véleményét fejtette ki, hogy az országra háruló pénzügyi terheket arányosabban kell elosztani, a gazdagoknak többet kellene áldozni. Ezen megnyilvánulása természetesen élénk helyeslést váltott ki a baloldalon. Reischl Richárd több mint egy évtizedes képviselőisége során többször interpellált a „magyar tenger”, a Balaton-vidék érdekében, sőt már akkor szót emelt a Kis-Balaton lecsapolása miatt, a Keszthelyi-öbölben tapasztalható minőségi romlás megállításáért. Többször felszólalt az adóterhek arányosabbá tétele érdekében, a mezőgazdasági termelés, a Balaton-felvidéki szőlőkultúra fejlesztéséért. 1929-ben a képviselőházban azt javasolta, hogy „tiltsák el a banánbehozatalt. Ezzel [...] védjük a magyar gyümölcsöt. Ez jobban illik a hazafiakhoz.”³³

Keszthely képviselőjének fontos szerepe volt abban, hogy Bethlen István gróf miniszterelnököt és Klebelsberg Kunó gróf kultuszminisztert a város díszpolgárává választották.

1925 és 1931 között Reischl Richárd volt a település legfontosabb sajtóorgánumának, a *Keszthelyi Híreknek* a főszerkesztője. Ez természetesen komoly politikai háttérrel jelentett a nemzetgyűlési képviselő számára. A lap nemcsak parlamenti beszédeit tette közzé szinte teljes terjedelemben, de a főszerkesztő karlsbadi üdülési tapasztalatai, élménye is megjelentek itt folytatásban *Karlsbadi levél* címmel.

Az elmondottakból egyértelmű, hogy az 1920-as években a Reischl család szerepe meghatározó volt Keszthely életében. Az egyik soproni újságíró az 1930-as Dunántúli újságíró-találkozó keszthelyi rendezvényei kapcsán a következőket írja: „Régebben egyes városok fejlődése össze volt kötve egy-egy család nevével, életével, munkájával. Ezt a tradíciót úgy látszik ma is megőrizte a Reischl család Keszthelyen és Hévízen. Ennek a családnak nevéhez fűződik Keszthely és Hévízfürdő legújabb nagyszerű fejlődése. Reischl

30 BÉKÁSSY Jenő: *Zala vármegye feltámadása Trianon után*. Hungária nyomda Rt., Budapest, 1930. 147 p.

31 In: *Keszthelyi Hírek*, III. évf. (1926. december 12.) 50. sz. 3. p.

32 In: *Keszthelyi Újság*, II. évf. (1920. április 4.) 23. sz. 2. p.

33 In: *Keszthelyi Hírek*, VI. (1929. január 20.) 33. sz. 3. p.

Imre városbíró Keszthely város bizalmának és ragaszkodásának letéteményese, aki ennek a bizalomnak 100 százalékig meg is felel, és Reischl Richárd országgyűlési képviselő, aki mindvégig megtartott függetlenségével szállt síkra a kormány ellen is kerülete érdekeiért.

Az ő és édesapjuk, Reischl Vencel nevéhez fűződik Hévízfürdő nagyszerű fellendítése. Amerre megy az ember Hévízen és Keszthelyen, mindenhol a Reischl család alkotó géniuszával találkozik. Imponáló ez, különösen ma, amikor másfelé a várospolitikát pártérdekek demagógiája irányítja. Keszthely sorsát a Reischl család tartja erősen a kezében, és ez a város fejlődésének legbiztosabb záloga.”³⁴

Később, az 1930-as és az 1940-es években fontos szerepet játszott a város közéletében – 1944 után a család egyetlen férfitagja – Reischl Marcel. A városbíró 1903-ban született fia 1933-ban tette le az ügyvédi vizsgát és még ebben az évben berendezte irodáját a Kossuth Lajos utca 24. számú ház emeletén.

1945 után ő lett az igazgatója a Keszthelyvidéki Takarékpénztárnak. E funkciójában csak rövid ideig működhetett, mivel a nagyapja által alapított pénzügyintézetet államosították.

Reischl Marcelnek sem 1945-ben, sem két évvel később nem volt választói joga.

A család ingatlanjait (Sörgyár, Hungária Szálló) 1948-ban államosították. Reischl Marcel 1948 októberét Budapesten töltötte. Ismerősöknél igyekezett kitapogatni a politika változását és az ő személyét is érintő rendeleteket. Ebben az időben több őt támadó cikk jelent meg a *Keszthelyi Újságban*. Amikor megtudta, hogy végleges döntés született kitelepítésükről, úgy határozott, hogy feleségével elhagyja az országot. 1948. november 3-án Szombathely közelében lépték át illegálisan a magyar-osztrák határt.

Először Felsőörrre, majd Grazba kerültek, 1949 augusztusában pedig Angliába költöztek, végül pedig a kanadai Montrealban telepedtek le. (Reischl Marcel itt írta meg visszaemlékezését.)

A sörgyár területe az elmúlt évtizedekben egyre rosszabb állapotba került. Csak remélni tudjuk, hogy a Keszthely belvárosában található épületegyüttes a közeljövőben felújításra kerül!

34 In: Sopronvármegye, XXIII. évf. (1930. január 15.) 134. sz. 1–2. pp.